

RYNKEBJERG LANGDYSSE OG JæTTESTUEKAMMER

4760 Vordingborg

Rynkebjerg-langdysse-01

Rynkebjerg-langdysse-02

Rynkebjerg-langdysse-03

Rynkebjerg-langdysse-04

Administration

Ejerforhold
Oprettet
Sidste rettelse
Tilsyn og beskadigelser
Pleje, skiltning og 100 m.-zone
FREDNINGSNR.
STEDNR.

Privatejet
2011
02-2021
Kulturarvsstyrelsen - [KUAS](#)
[Vordingborg Kommune](#)
[4126-11](#)
[050215-14](#)

Find Fortidsmindet med GPS

GPS
Længdegrad 11.971119
UTM-system

Breddegrad 55.034864
E 689864 N 6102707

Beskrivelse

Ved Rynkebjerg 1 km. syd for Ørslev på Sydsjælland ligger et fint lille kompleks af storstensgrave - en langdyssse samt et fritstående jættestuekammer - meget lettilgængeligt lige ud til vejens østside. Dysserne ligger i et frugtbart moræne- landskab som fra toppen, hvor Ørslev by i dag ligger, falder jævnt mod de gamle vådbundsområder ved Ørslev Mose ca. ½ km. sydvest for storstensgravene.

Moderne vindkraft mødes med fortiden ved langdyssen på "Rynkebjerg kirkegård". Langdyssetomten ligger yderst lettilgængelig lige ud til vejen. Her de flotte randsten som omslutter dyssen set fra nordvest.

Stedet kaldes også for "Rynkebjerg kirkegård". Det fortælles, at da man oprindeligt ønskede at opføre Ørslev kirke på stedet, blev alle sten man opbyggede om dagen pillet ned af trolde om natten, hvorefter man opgav byggeriet og flyttede kirken til sin nuværende placering i Ørslev ny 900 m. nord for storstensgravene.

Panorama over Rynkebjerg- gravene set fra nord.

Det kan dog meget vel tænkes, at man alligevel fik en "bid" af gravene med, da jættestuekammeret øst for langdyssen ud til vejen er stærkt afgravet og derfor nu står som et fritstående kammer. De fleste af randstenene omkring højen, som oprindeligt helt forseglede gravkammeret, er for længst blevet fjernet og måske genbrugt sammen med sten fra langdyssen ved byggeriet af kirken.

Langdyssen set fra sydvest.

At begge storstensgrave er bevaret i dag, skyldes Nationalmuseets tidlige registrering af anlæggene i 1859 og den efterfølgende frivillige fredning to år senere, hvilket stadig markeres af de to fredningssten i granit med indhugget kongekrone om "FM" for "Fredet Mindesmærke".

Oversigt over højfladen i langdyssen set fra sydvest.

Den rektangulære ca. 34 x 8 m. store langdyssse ligger østnordøst - vestsydvest med en meget flot, næsten intakt randstenskæde med 38 store sten, som omsluttede den oprindelige høj, hvori gravkamrene lå. Langs den nordlige langsiden står 18 randsten og ved den sydlige 21. Endelig ses 4 meget store "stævnensten" i vestenden samt 2 tilsvarende i østenden - se også Bussemarke langdyssse. Højen var afgravet før 1867-registreringen og nu er der kun indtil 80 cm. tilbage efter den gamle rovgravning, som sikkert også efterstræbte gravenes rigdomme.

Langdyssen med de flotte randsten set fra sydøst.

I langdyssen ses resterne fra 3 nu åbne gravkamre: Ca. 11 m. fra østenden et rektangulært kammer af tragtbægerkulturens tidlige type, anlagt parallelt med højen og hvoraf der ses 2 endesten samt 1 større sten i nordsiden. Yderligere 10 m. mod øst ses et gravkammer hvoraf der kun ses en bæresten samt en stor afvæltet dæksten. Endeligt ligger der i østenden et kammer sat af 5 sten som alle er ret afsprængte, ligesom der på højfladen ligger flere andre afsprængte og jordfaste stykker fra langdyssens sten.

Randsten i langdyssen mod nordvest.

Langdyssen har oprindeligt været et meget markant element i stenalderens landskab. Højen har sikkert været helt til toppen af de store randsten og af gravkamrene så man udefra måske kun toppen af de nu for størstedelen fjernede og genbrugte dæksten som lå på bærestenene over gravkamrene. Langdyssen er modsat jættestuekammeret øst for langdyssen aldrig undersøgt arkæologisk, hvorfor der ikke kendes til fund fra gravene.

Vestenden af langdyssen med gravkammer og store stævnensten set fra nordøst.

Af den tidligere jættestue lige nordøst for langdyssen står som sagt kun det centrale gravkammer tilbage. Fra kammeret ses 6 bæresten, hvoraf den nordre er indvæltet. Dækstenene har understøttet kammerets dæksten, hvoraf der nu kun er 1 tilbage over kammerets sydende. På toppen af denne dæksten er der ligesom på Sømarke-dyssen indhugget i alt 82 cirkulære skålgruber (se foto 16-18) og fire af dækstenens skålgruber er parvis forbundne med en lille fure. Indhugningen af skålgruberne er sikkert sket i bronzealderen omkring 1.500 år efter jættestuens opførelse, hvilket også vidner om gravpladsens tilknytning og funktion som helligsted i denne tid.

Store randsten i nordre langsiden set fra nordvest.

Adgang til kammeret er sket gennem en åbning mellem bærestenene mod øst, hvorfra der sikkert har ført en stenbygget kammergang til højens fod. Højen har oprindeligt været betragteligt større end nu, hvor der kun ses en ca. 1 m. stor forhøjning udenfor kammeret. Mellemrummene mellem bærestenene var oprindeligt også udfyldt med opstabilede tørmursfliser og resterne heraf ses nu kun i syddelen af kammeret.

Oversigt over langdyssens højflade set fra vest. Jættestuen blev restaureret og udgravet af Nationalmuseet i 1931 v. Konser- vator G. Rosenberg. Herunder fandtes der på kammergulvet et ca. 20 cm. tykt urørt lag indeholdende både menneske- og dyrekogler - bl.a. et kranie og bækkenben samt 9 flotte slebne flintøkser, 3 flintmejsler, 5 flintflækker og 3 tværpile. Alle flintredskaber var brugte redskaber som endte deres brug som gravgaver til de afdøde. Ligeledes fandtes skår fra de mange lerkar som var medgivet som gravgaver i jættestuen. Totalt repræsenterer skårene 12 forskellige lerkar i dragtbægerkulturens typiske og meget rigt ornamenterede stil.

Rynkebjerg langdyssen er et markant landskabselement. Her set fra vejen syd for dyssen.

Jættestuen er noget yngre end langdyssen og sammen viser de to gravanlæg, at gravpladsen blev benyttet gennem århundreder i bondestenalderen. Opførelsen af disse prægtige monumenter skete som led i at befolkningen i bondestenalderen blev mere bofast end tidligere tiders omstrejfende jæger-samler grupper. Samtidig var det også i forbindelse med det tidlige agerbrug nødvendigt at markere stammesamfundets territorium fysisk- og dette medvirkede de utallige stortstensgrave ganske sikkert til.

Det afgravede jættestue- kammer set fra sydvest.

Jættestuen med en tilbageværende dæksten set fra vest.

Jættestuekammeret set fra nord med indvæltet bæresten.

Der er kun lidt tilbage af tørmurene som oprindeligt helt forseglede gravkammeret.

Jættestuekammeret set fra sydøst.

På toppen af dækstenen over jættestuen findes utallige indhuggede skålgruber.

Opmåling af de 82 skåltegn på dækstenen. Foto venligst udlånt af Prøhl / Milstreu

De 82 skåltegn på dækstenen varierer mellem 8 og 2,5 cm. i diameter. Foto venligst udlånt af Prøhl / Milstreu

Se den flotte 3D-scanning af Rynkebjerg langdyssen og jættestue udført af P. B. Jeppesen 28/11-2020 - Klik her for langdyssen og her for jættestuen.

Herunder kan du også se P. B. Jeppesen´s fine dronefilm fra området.

